

www.amu.edu.az

TƏBİB

Təsisçi: Azərbaycan Tibb Universiteti

Qəzet 1933-cü ildən çıxır

№-14 (1753) 31 avqust 2022-ci il

**Universitetimiz
14-cü Avropa
Epilepsiya
Konqresində təmsil
olunub**

səh. 2

**BMT Modeli Hərəkəti
ilə bağlı məlumat
sessiyası keçirilib**

səh. 2

ATU Avrasiya Universitetlər Birliyinə üzv olub

EURAS-ın beynəlxalq təhsil platforması ən yaxşı təhsil xidmətlərini üzv universitetlər üçün əlçatan edir

səh. 2

**Rezidentlərin
hərtərəfli bilik
və bacarıqlar
qazanması əsas
məqsəddir**

səh. 3

**Avropalı tələbələr
universitetimizdə yay
praktikası keçib**

Onlar mürəkkəb cərrahiyyə əməliyyatlarında iştirak edib, müayinə və müalicə proseslərini izləyiblər

səh. 3

Qızmar Günəşin fəsadları

Professor Fərid Mahmudov: "Günəş şüalarının xallara nüfuz etməsi çox zərərliyə səbəbdir"

səh. 6

"Fast food"lar, qazlı sular, enerji içkiləri...

Və ya mədə-bağırsaq xəstəliklərinin müalicəsində endoskopik müayinələrin rolu

səh. 6

**"Təbib" istirahət
düşərgəsinə tələbat ildən-
ilə artır**

Əməkdaşlarımız gedir, razı qalır və yenə getmək istəyirlər

səh. 4-5

ATU Avrasiya Universitetlər Birliyinə üzv olub

EURAS-ın beynəlxalq təhsil platforması ən yaxşı təhsil xidmətlərini üzv universitetlər üçün əlçatan edir

Azərbaycan Tibb Universiteti beynəlxalq əlaqələrin genişlənməsi, tələbələrə inkişafı və təhsil standartlarının yüksəlməsinə xidmət edən növbəti addım atıb. Belə ki, universitetimiz 110-dan artıq ali məktəbi birləşdirən nüfuzlu Avrasiya Universitetlər Birliyinə (EURAS) üzv qəbul edilib.

2008-ci ildən etibarən fəaliyyətə başlayan EURAS 50-dən çox ölkədə fəaliyyət göstərən müxtəlif universitetlər arasında əməkdaşlığı təşviq edir. Qurumun əsas məqsədi Avrasiya regionunda təhsil standartlarının qlobal inkişafına nail olmaqdır.

EURAS-ın yaratdığı beynəlxalq təhsil platforması dünya üzrə ən yaxşı təhsil xidmətlərini üzv universitetlər üçün əlçatan edir. Üzvlər arasında qurulan dinamik şəbəkə təhsilin akademik standartlarının təkmilləşdirilməsi, tələbə və akademik heyətin mobilliyinin təşviqi, bilik və qabaqcıl təcrübələrin mübadiləsi yolu ilə Avrasiya universitetlərinin liderliyinin gücləndirilməsinə xidmət edir. EURAS xəttinə təşkil olunan elmi konfranslar və seminarlarda tələbələrə yanaşı, müxtəlif istiqamətlər üzrə tədqiqatçılar, milli və regional qurumların nümayəndələri təmsil olunur. Ümumilikdə Avrasiya Universitetlər Birliyinin xətti ilə bütün dünyada təhsilin inkişafı, bu sektorda qarşılıqlı əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində çox böyük işlər görülüb.

Xatırladaq ki, bu ilin mart ayında EURAS-ın rəhbəri Mustafa Aydın ATU-da qonaq olmuş və universitetimizi üzvlüyə dəvət etmişdi.

BMT Modeli Hərəkəti ilə bağlı məlumat sessiyası keçirilib

Azərbaycan Tələbə Gənclər Təşkilatı İttifaqı (ATGTİ) Cənubi Qafqazın ən böyük tələbə təşkilatlarından biridir. Ölkəmizin ali və orta ixtisas təhsilli müəssisələrində fəaliyyət göstərən Tələbə Gənclər Təşkilatlarının (TGT) işində tənzimləyici funksiyaya malik olan bu ittifaqın əsas misiyası dövlət siyasətinin mühüm və ayrılmaz tərkib hissəsi hesab edilən gənclər siyasətinin icrasında tələbə gənclərin rolunu stimullaşdırmaqdır.

Xatırladaq ki, ölkə başçısı İlham Əliyev tərəfindən 15 sentyabr 2017-ci il tarixində təsdiqlənən "Azərbaycan gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planının 5, 8, 9-cu bəndləri ölkədə BMT Modeli klubları şəbəkəsinin fəaliyyətinin dəstəklənməsinə həsr olunub. Belə ki, ATGTİ təsdiqlənmiş dövlət proqramını əsas tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Gənclər və İdman Nazirliyi, Gənclər Fondu və BMT-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyinin tərəfdaşlığı ilə AZMUN – ölkəmizdə BMT Modeli klubları şəbəkəsinin fəaliyyətinin dəstəklənməsi proqramını icra edir.

İyulun 15-də bu proqram çərçivəsində

proqramın komanda heyətini tədbir iştirakçılarının təqdim edib. Sessiyada "BMT Modeli Simulyasiyası nədir" – sualına aydınlıq gətirilib: "Birləşmiş Millətlər Təşkilatının akademik simulyasiyasında tələbələr müxtəlif ölkələrdən olan nümayəndələr rolunu oynayırlar. Real dünya problemlərini əməkdaşlıq və diplomatiya vasitəsilə, öz ölkələrinin siyasətləri və perspektivləri ilə həll etməyə çalışırlar".

Proqramın koordinatoru Səid İsgəndərov, Azərbaycan Tibb Universiteti BMT Modeli Klubunun sədri Günəş Əliyeva və komandanın digər üzvləri – Nübar Cəbrayıl, Nərimin Əlisoy, Nuray Həsənova, Fəxrə Həsənov, İlham Kərimli, Fatimə Əhmədova, Fərhad Abbasov ayrı-ayrı bölümlər barədə slaydlar vasitəsilə geniş təqdimatlar ediblər.

Çıxışlarında Azərbaycanda BMT Modeli Hərəkətinin fəaliyyətinə toxunan natiqlər, ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində BMT Modeli klublarının yaradılması, konfransların keçirilməsi və klublara üzv gənclərin şəbəkəsinin genişləndirilməsinin vacibliyindən danı-

diplomatiya, liderlik bacarıqları qazanırdı. Bundan əlavə, onlara BMT-nin orqanlarının iş prinsipi ilə tanış olmaq, ölkəmizi beynəlxalq arenada təmsil etmək üçün təcrübə toplamaq imkanı yaradacaq. Bu nöqtəyi-nəzərdən, çıxışçılar ilk klublardan birinin məhz ATU-nun Tələbə Gənclər Təşkilatının tərkibində yaradılmasından məmnun qaldıqlarını vurğulayıblar. Bu klubun ölkəmizdə BMT Modeli Hərəkətinin inkişafı yolunda mühüm rol oynayacağına əminliklərini bildirərək qeyd ediblər ki, BMT-nin əsas komitələrindən birinin Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı olması bu proqramda tibb tələbələrinin iştirakı zərurətini daha da artırır.

Tədbirin gedişində əsl BMT Modeli konfransı mühiti yaradılıb. "Peyvənd olunmaq istəməyən vətəndaşlar buna məcbur edilməlidirmi?" mövzusunda canlı debat baş tutub. İştirakçılar arasından seçilmiş könüllülər müxtəlif ölkələri təmsil edərək qısa nitqlər söyləyiblər, mövzuya dair sualları cavablandırılıb.

ATU-nun Təbiyyə işləri üzrə prorektor, dosent Zülfüqar Musabəyov tədbirin təşkilatçılardan universitet rəhbərliyi adından təşəkkürünü bildirib və bu cür klubların gənclərimizin potensialını üzə çıxarmaq baxımından çox əhəmiyyətli olduğunu diqqətə çatdırıb.

Qeyd edək ki, BMT Modeli klubları BMT orqanlarının simulyasiyasını həyata keçirir, tələbələrdə natiqlik qabiliyyətini inkişaf etdirir, eyni zamanda onlarda təmsil olunduqları nümayəndə heyətini düzgün təqdim etmək vərdişləri aşılayır.

BMT Modeli hərəkətinin və MUN klublarının əsas məqsədi gələcəkdə Azərbaycanı beynəlxalq arenada təmsil etmək, gənclərin davamlı inkişafını, onların komanda ilə işləmək və problem həlləmə bacarıqlarını artırmaqdır.

də ATU-da AzMUN Proqramı və BMT Modeli hərəkəti ilə bağlı məlumat sessiyası keçirilib. Tədbiri ATU-nun Tələbə Gənclər Təşkilatının sədri Məhəmməd Məmmədov açıb. Bundan sonra ATGTİ-nin nümayəndəsi, AzMUN proqramının rəhbəri Leyla Məmmədov proqram haqqında ətraflı məlumat verib və

şılıb. Eyni zamanda AzMUN Proqramının gələcək fəaliyyət planı açıqlanıb. Bu plana görə, BMT Modeli konfranslarının keçirilməsi, BMT Modeli klublarının şəbəkələşmə görüşləri, həmçinin BMT Azərbaycan ekspertləri ilə təlimlər nəzərdə tutulub. BMT Modeli konfranslarında iştirak isə tələbələrə ictimai nitq,

Bir müddət əvvəl Gürcüstanın paytaxtı Tbilisidə "Multidisiplinar Elmi Tədqiqatların Qlobal Təcrübəsinə dair 2-ci beynəlxalq konfrans" keçirilib. Elmi toplantıda Azərbaycan Tibb Universitetinin əməkdaşları da uğurla iştirak ediblər.

Əməkdaşlarımız Gürcüstanda elmi konfransda iştirak ediblər

Bir müddət əvvəl Gürcüstanın paytaxtı Tbilisidə "Multidisiplinar Elmi Tədqiqatların Qlobal Təcrübəsinə dair 2-ci beynəlxalq konfrans" keçirilib. Elmi toplantıda Azərbaycan Tibb Universitetinin əməkdaşları da uğurla iştirak ediblər.

Gürcüstan Texniki Universitetinin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş konfransa dünyanın müxtəlif ölkələrindən fərqli sahələr

üzrə fəaliyyət göstərən onlarla tədqiqatçı və alim qatılıb. Universitetimizin Yoluxucu xəstəliklər kafedrasının dosenti, tibb elmləri doktoru Sədrəddin Atakişizadə və Əczaçılıq texnologiyası və menecmentlik kafedrasının assistenti Səyəddin Atakişizadə konfransda çıxış edərək Azərbaycanda tibbin müxtəlif sahələrində əldə olunan nailiyyətlər, elmi tədqiqatlar barədə məlumat veriblər. Azərbaycanlı alim-

lərin məruzələri iştirakçılar tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb.

Tədbirin məqsədi öz biliklərini və yeni ideyalarını bölüşmək, eləcə də müvafiq sahələr üzrə inkişafı müzakirə etmək üçün akademikləri, alimləri və tədqiqatçıları bir araya toplamaqdan ibarət olub. Bundan əlavə, konfrans həm də akademiklər və sənaye mütəxəssislərinə qarşılıqlı əlaqələr yaratmağa yardımçı olub.

Universitetimiz 14-cü Avropa Epilepsiya Kongresində təmsil olunub

İsveçrənin Cenevrə şəhərində 14-cü Avropa Epilepsiya Kongresi keçirilib. Epilepsiya ilə Beynəlxalq Mübarizə Liqası tərəfindən təşkil edilən bu tədbirdə ATU-nun Nevrologiya kafedrasının assistenti, Epilepsiya ilə Beynəlxalq Mübarizə Liqasının və Ümumdünya Nevroloqlar Federasiyasının Azərbaycan bölmələrinin katibi, t.ü.f.d. Şəhla Məlikova da iştirak edib.

9-13 iyul tarixlərində baş tutan tədbirə 83 ölkəni təmsil edən nevroloqlar qatılıb. Kongresin 100-dən çox sessiyası çərçivəsində dünyanın 320-dən artıq epileptoloqları tərəfindən məruzələr səsləndirilib.

Kongresin həmsədrləri professor Eugen Trinka və professor Margitta Seeckin sədrliyi ilə keçirilən simpoziumda genetik göstəricilərin, yeni vizualizasiya vasitələrinin xəstələrin müalicəsinə və proqnozuna təsiri, həmçinin müalicədə yeni istiqamətlərin xəstələrin həyatına necə təsir edəcəyi ətraflı müzakirə olunub. Digər sessiyalarda epileptik status, uşaq və böyüklərin epileptologiyası, neyrovizualizasiya, neyropsixologiya, farmakorezistent epilepsiya, epilepsiyanın müalicəsi və bir çox digər mövzularda geniş fikir mübadiləsi aparılıb.

Bu mötəbər elmi toplantıda əməkdaşımız

Şəhla Məlikovanın "Hamiləlikdə yeni başlayan epilepsiya olan qadınlarda doğuşun nəticələri" mövzusunda poster təqdimatı iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Helen Cross, Meir Bialer, Alla Guekht, Margitta Seeck, Sandor Beniczky, Samuel Wiebe, Simon Shorvon, Torbjörn Tamson, Philippe Ryvlin və digər aparıcı mütəxəssislərin məruzələri epilepsiyanın diaqnostika və müalicəsində yeniliklərə, son tədqiqatlara, epilepsiya cərrahiyyəsinə, epilepsiyanın sosial və digər aktual aspektlərinə həsr edilib.

Avropalı tələbələr universitetimizdə yay praktikasını keçib

Onlar mürəkkəb cərrahiyyə əməliyyatlarında iştirak edib, müayinə və müalicə proseslərini yaxından izləyiblər

Tədris Cərrahiyyə Klinikasında xarici ölkələrdən praktikaya gələn tələbələrle görüş keçirilib. Görüşdə Birləşmiş Krallıq, Polşa, Sloveniya, Türkiyə, Yunanıstan və İspaniyadan olan gənclər iştirak ediblər.

ATU-nun Beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, dosent Orxan İsayev universitetin xarici ali təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığı, bir sıra qurumlarla ortaq layihələr və müştərək elmi araşdırmalar barədə ətraflı məlumat verib. ATU-nun dünyanın bir sıra aparıcı universitetləri ilə imzaladığı əməkdaşlığa dair memorandumlar çərçivəsində həmin ali məktəblərlə tələbə mübadiləsi aparıldığını qeyd edib. Prorektor 2020-ci ildə ATU ilə Həkimlər və Təbib Tələbələr Birliyi (AzerMDS) arasında əməkdaşlıq

memorandumunun imzalandığını, bu əməkdaşlığın əsas istiqamətinin

tələbələrin yay praktikasının təşkili olduğunu deyib. Çıxışının sonunda O.İsayev AzerMDS-in sədri Aqil Vəlizadəyə təşkilati məsələlərdə göstərdiyi dəstəyə görə təşəkkürün bildirdi.

Görüşdə qeyd olunub ki, AzerMDS ilə uzunmüddətli əməkdaşlıq çərçivəsində bu il də əcnəbi tələbələr iyul ayında ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında yay praktikasını keçiblər. Praktika proqramı klinikanın Ümumi cərrahiyyə, Padiatrik cərrahiyyə, Neyrocərrahiyyə, Neonatologiya, Travmatologiya və ortopediya, Ginekologiya və digər şöbələrinə həyata keçirilib.

Avropanın müxtəlif ölkələrini təmsil edən tələbələr

praktikanın onlar üçün səmərəli olduğunu qeyd ediblər. Onlar bu müddət ərzində əməliyyatlarda assistentlik etdiklərini, maraqlı təlimlərdə iştirakçı olduqlarını, tanınmış professorlardan dərs aldıklarını, müasir tibbi mulyajlar üzərində işlədiklərini vurğulayıblar. Əcnəbi praktikantlar klinikada onların tədrisi üçün yaradılan şəraitə və nümayiş etdirilən xoş münasibətə görə ATU rəhbərliyinə və kollektivə təşəkkürlərini bildiriblər.

Sonra Tədris Cərrahiyyə Klinikasının tədris işləri üzrə müdir müavini, professor Davud Pənahov əcnəbi tələbələrin praktikasının gedişi haqqında danışdı. Onun sözlərinə

görə, tələbələrin hər biri ayrılıqda ona təhkim edilmiş kuratorun köməyi ilə ATU həkimlərinin keçirdiyi mürəkkəb cərrahiyyə əməliyyatlarında iştirak ediblər, müayinə və müalicə proseslərini yaxından izləyiblər. Professor D.Pənahov qarşılıqlı əməkdaşlığın gələcəkdə müsbət nəticələr verəcəyinə əminliyini vurğulayıb.

Sonda əcnəbi tələbələrə maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

Qeyd edək ki, görüşdə AzerMDS-in sədri Aqil Vəlizadə və qurumun Elmi Araşdırmalar üzrə Daimi Komitəsinin rəhbəri Nigar Əfəndiyeva da iştirak ediblər.

Artıq neçə illərdir ki, ATU-nun I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının əməkdaşları tərəfindən rezidentlərin "Cərrahiyyə" ixtisası üzrə təhsili çərçivəsində səriştə və səviyyəyönlü proqram, seminarlar, vebinərlər, təməl dərsləri və test sualları təşkil edilir. Bu illər ərzində kafedra müdirinin təşəbbüsü ilə mütəmadi olaraq respublika və beynəlxalq səviyyəli elmi-praktik konfranslar, konqres və simpoziumlar, eləcə də onlayn kurslar, canlı orqan və toxumalar üzərində trening kursları, tələbələr, rezidentlər və gənc cərrahlar üçün master-klasslar keçirilib.

Bu barədə kafedranın müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Nuru Bayramov ətraflı məlumat verib. Onun sözlərinə görə, kafedrada tələbələrə "Cərrahiyyə" fənninin tədrisi, eyni zamanda rezidentlərin cərrah kimi hazırlıq prosesi həyata keçirilir: "Hər iki istiqamətdə əvvəlki dövrlərdən fərqli yanaşmalar orta-

ınkişafıdır. Əlavə olaraq, kafedramız da öz hesabına laparoskopik təlimlər məqsədilə bir neçə maket alıb".

Kafedra müdiri söhbətimiz zamanı başqa layihələrdən də söhbət açdı: "Bilirsiniz ki, "Karl Storz" firması Azərbaycana laparoskopik cihazları gətirən və eyni zamanda dünyada laparoskopik vərdişlə-

edə bilsinlər. Bu işlər hazırda da davam edir, müxtəlif ölkələrdən mütəxəssislər dəvət olunur".

Rezidentlərin bilik və bacarıqlarını artırmaq üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etdiklərini bildiren professor, rəhbəri olduğu kafedranın həyata keçirdiyi digər işləri də diqqətə çatdırdı: "Rezidentlərə hər tədris ilinin başlanğıcında müəyyən elmi mövzular veririk və vaxtaşırı onların işini araşdırırıq. Onlar hər il bu elmi araşdırmaları ilə abituriyent konfranslarında iştirak edirlər. Demək olar ki, kafedramızın bütün rezidentləri əksər abituriyent konfranslarına qatılıb və onların 70-80 faizi məruzə və posterlərlə çıxış ediblər. Elə sonuncu - ATUREK-10

Hər gün isə təkcə cərrahların toplandığı müzakirələr olur. Bunun nəinki rezidentlərə, o cümlədən tələbələrə də ciddi faydası var. Qeyd edim ki, kafedramıza gələn tələbələr "Səhər dərsləri"ni çox sevirlər".

Kafedranın bu layihələrlə kifayətlənmədiyini deyən müəssisəmiz, əməkdaşların beynəlxalq konsiliumlarda iştirak etməsinə də toxundu: "Bunlardan ikisi haqqında məlumat verim. Bir qəraciyər törəmələri konsiliyumdur. Bu konsiliyumu üç və daha çox ölkə təmsilçilərinin iştirakı ilə aparırıq. Onlar ilk növbədə Türkiyədən

Kafedra müdiri rezidentlərin təhsil aldığı müddətdə ən azı 3 ay xaricdə olmasını mühüm şərt hesab edir: "Hazırda kafedranın 4 rezidenti Almaniya və Türkiyədə təcrübə keçir. "Mən bunu necə edirəm?" layihəsinə isə bir ildir ki, başlamışıq. Gördük ki, rezidentlər konsiliumlarda fəal iştirak edir, fikirlərini səsləndirir, eləcə də özləri seminar verir, texniki bacarıq kursları keçirlər. Amma bunların hamısı sonucunda bir təcrübəli həkimin necə etməsinə gəlib çıxır. Kafedramızın təşəbbüsü və təşkilatçılığı

Rezidentlərin hərtərəfli bilik və bacarıqlar qazanması əsas məqsəddir

Professor Nuru Bayramov I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının həyata keçirdiyi çoxsaylı layihələr barədə məlumat verir

ya qoyduq. Rezidentlərin təhsili ilə bağlı deyərək bilərəm ki, onların hazırlığı üçün bir neçə istiqamətdə iş aparılır. Bunlardan biri rezidentlərin təməl biliklərini artırmaq məqsədilə keçirdiyimiz seminarlardır. Biz bu seminarları təşkil etməyə başlayarkən əsas rolu rezidentlərin özlərinə verdik. Yəni praktik əhəmiyyətli mövzular seçildirdi və o mövzular rezidentlərə paylanıldı. Onlar mövzuya uyğun seminarı hazırlayıb, müzakirə edirdilər. Kafedranın rəhbərliyi və müəllimlər isə seminarı müşahidəçi qismində iştirak edirdi. Müzakirələri və təqdimatı rezidentlərin özlərinin etməsi onların inkişafına təkan vermiş olurdu. İkinci bir istiqamətimiz rezidentlərin əl vərdişləri və praktiki bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədi daşıyır. Bizim Simulyasiya Laboratoriyamızda müxtəlif növ texniki bacarıqları təkmilləşdirmək üçün manekenlər var ki, onlardan da bəhrələnilir. Ən çox diqqət etdiyimiz isə laparoskopik əl vərdişlərinin

rin, texniki bacarıqların təlimini həyata keçirən böyük bir şirkətdir. Biz həmin şirkətin rəhbərliyi ilə danışıq və onlar bizə bu sahədə böyük dəstək verdilər. Belə ki, ötən illər ərzində həmin firmanın nümayəndələri bir neçə dəfə kafedramıza gələrək rezidentlər üçün laparoskopik əl və texniki vərdişlərin inkişafı təlimlərini keçirdilər. Bundan başqa, Türkiyə və digər ölkələrin təlim verən bəzi şirkətlərini klinikamıza dəvət etdik. Onlar rezidentlərimizə həm açıq, həm də laparoskopik cərrahiyyə üçün bəzi texniki bacarıqların təlimi və anastomoz kurslarını həyata keçirdilər. Rezidentlərimiz bu kurslardan çox şey öyrəndi, texniki və praktik bacarıqlara yiyələndi. Bu vasitə ilə onlar tikiş və anastomoz qoyma, sonra isə laparoskopik bacarıqların təlimi ilə yaxından tanış olurlar. Bundan sonra onlara icazə veririk ki, əməliyyatxanada köməkçi və bəzi əməliyyatların operatoru kimi çıxış

elmi-praktik konfransına nəzər yetirsək, demək olar ki, rezidentlərimizdən kənarında qalan olmadı. Ötən illik ATUREK konfransında da biz klinik bacarıqlarda rast gələn nadir hadisələri təqdim etdik. Bu yolla rezidentlərimiz həm də araşdırmalar aparmaq, məqalələr yazmaq, çıxış etmək vərdişləri qazanırlar. Ümumiyyətlə, bütün bu fəaliyyətlərin rezidentlərə hərtərəfli faydası olur".

Professor N.Bayramova daha bir maraqlı layihə - "Səhər dərsləri" barədə sual ünvanladıq. Onun sözlərinə görə, beş ildir ki, bu layihəni tərtib edirlər: "Şöbəmizdə müalicə olunan, poliklinikamıza müraciət edən bütün xəstələri hər gün səhər tezdən müzakirə edirik. Bu da sözlü müzakirə olmur. Müzakirədə tək cərrahlar deyil, lazım gəldikdə, başqa mütəxəssislər də iştirak edir. Belə müzakirələr həftədə 2 dəfə multidisiplinar briqada tərəfindən həyata keçirilir.

Malatya Qaraciyər Nəqli İnstitutu, Kaliforniyadan professor Brayneyn qrupu və bizim universitetimizdir. Bəzən bura Rusiya, Özbəkistan, Gürcüstan, Almaniya və digər ölkələrdən də qatılanlar olur. Burada da xəstə müzakirə olunur. Hər kəs öz xəstəsini təqdim etdikdən sonra diaqnoz və müalicə ilə bağlı qərar verilir. Bu, həftənin birinci günləri axşam 2-3 saat davam edən bir prosesdir.

Bundan başqa, Türkiyənin Hepatobiliyer Cəmiyyəti ilə birgə keçirdiyimiz konsiliyumu layihəsi var. Burada qaraciyərlə yanaşı, ödə yolları və mədəaltı vəzi xəstəliklərinin cərrahi müdaxiləsi ilə bağlı müzakirələr aparılır. Bu da həftənin dördüncü günləri axşam olur. Rezidentlərimiz orada da iştirak edir. Həmçinin Cəmiyyətlə ortaq seminarlar da təşkil edirik. Kurslar hər həftənin üçüncü günləri baş tutur. Kurs bitdikdən sonra rezidentlərə sertifikat verilir".

ilə bu layihəni başladırıq. Burada məqsəd ondan ibarətdir ki, hər bir sahə üzrə təcrübəli müəllim, mütəxəssisin konkret bir əməliyyatı necə yerinə yetirdiyini, xəstəyə diaqnozu necə qoyduğunu, müalicəni necə apardığını nümayiş etdirək. Bu layihə çərçivəsində indiyədək 17 mövzu qoyulub. Hər dəfə ölkəmizdən və ya xaricdən öz sahəsini dərindən bilən təcrübəli mütəxəssislər dəvət olunub. Onlar ya əyani, ya da onlayn formatda öz təcrübələrini rezidentlərimizlə bölüşüblər. Rezidentlər üçün çox faydalı olmasını nəzərə alaraq layihəni davam etdiririk. Bu işi kafedramızın assistenti Elman Əzimov uğurla həyata keçirir".

Professor sonda qeyd etdi ki, haqqında danışdığı bu layihələr sayəsində rezidentlərin keyfiyyətli tədrislə əhatə olunması baxımından kafedrada xeyli imkanları var.

M.ƏLƏKBƏRLİ

◆ **Hər yay Azərbaycan Tibb Universitetinin Nabran qəsəbəsində yerləşən "Təbib" istirahət düşərgəsinə baş çəkir, əməkdaşlarımızın istirahətlərinin necə təşkil olunduğu haqda reportaj hazırlayırdıq. Amma dünyanı ağışına alan COVID-19 pandemiyası, karantin tədbirləri ilə əlaqədar son illər adıçəkilen məkana üz tuta bilməmişdik. İki il idi ki, "Təbib" istirahət düşərgəsinə turistlər də qəbul olunmurdu. Düşünürdük ki, yəqin bu səbəbdən düşərgədə tikinti, abadlıq-quruculuq işləri də aparılmır. Amma bu yay düşərgəyə səfərimiz zamanı tamam başqa mənzərənin şahidi olduq.**

Ərazidəki səliqə-sahman, hər cür şəraiti olan otaqlar, geniş çeşidli və keyfiyyətli yeməklər, istirahət edənlərin gülümsəyən çöhrələri... Qısa zaman kəsiyində burada görülmüş işlər və qonaqlara göstərilən xidmətin səviyyəsi bizdə də məmnunluq hissi yaratdı. Əməkdaşlarımızın ürək sözlərini, arzu və təkliflərini dinlədik, bu gözəl məkanda necə dincəldiklərini soruşduq.

ATU-nun Mülki Müdafiə Qərargahının rəisi Firdovsi Məmmədov bir həftədən artıqdır ki, burada ailəsi ilə istirahət etdiyini bildirdi. Şəraitdən, göstərilən xidmətdən özünün və ailəsinin razı qaldığını qeyd etdi: "Bizi yüksək səviyyədə qəbul etdilər və yerləşdirdilər. Hər şey qaydasındadır. Yeməklərin çeşidindən, keyfiyyətindən özüm də, ailəm də razıdır. Təmizlik, səliqə-sahman ürayimizcədir. Hər gün mövsümə uyğun meyvələr də verilir".

Oftalmologiya kafedrasının dosenti Solmaz Əliyevanın da fikirlərini öyrəndik.

"Yeməxananın səliqə-sahmanını və yeməklərin keyfiyyətini siz də görürsünüz. Mən düşərgə barədə yalnız xoş sözlər söyləyə bilərəm", - deyərək təəssüratlarını bizimlə bölüşməyə başladı: "Hər şeydən razıyıq. Biz öz təəssüratımızı hətta rəylər kitabında da yazmışıq. Kitabda yazılan rəylərlə də tanış ola bilərsiniz.

O kitabda tək mənim yox, burada istirahət edənlərin əksəriyyətinin xoş sözlərinə rast gələcəksiniz. Ailəmlə burada yaxşı istirahət edirik. Yeməklər, bizə verilən şirniyyatlar olduqca dadlıdır".

Azərbaycan dili kafedrasının dosenti Xuraman Məhərrəmovanın əyləşdiyi masaya yaxınlaşırdıq. O da zarafatla

sözünə başlayır:

- Pis olsaydı, mən bura üz tutardım? 20 ildən çoxdur ki, düşərgənin daimi sakinlərindənəm. Son illər düşərgədə aparılan abadlıq-quruculuq işləri hamımızın ürayincədir. Əvvəllər ayrıca yeməxana yox idi, xörəkləri mətbəxdən götürüb qaldığımız otaqlara aparırdıq. Rektorumuzun göstərişi və Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin bilavasitə təşkilatçılığı ilə düşərgədə xeyli iş görüldü. Müasir tipli

yeməxana tikilərək ixtiyarımıza verilib. İndi biz yeməxanada rahat şəkildə naharımızı edə bilirik. Qaldığımız otaqlarda da rahat şərait var. Ümumiyyətlə, hər il düşərgədə yeniliklərin şahidi oluruq. Hamısı bizim yaxşı istirahətimiz üçündür. Bura artıq bir cənnət-məkana dönüb. Bizə bu şəraiti yaradan universitet

"Təbib" istirahət düşərgəsinə Əməkdaşlarımız gedir, razı qalır və

rəhbərliyinə, xidmətimizdə dayanan personala təşəkkürümü bildirirəm".

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının Əməliyyat blokunun şöbə müdiri Cənəli Nəbiyev sonuncu dəfə bu məkanda illər öncə tələbə vaxtı olduğunu deyir. Bu il isə ailəsi ilə burada istirahət etməyə qərar verib:

- Mən bu düşərgədə 1994-cü ildə olmuşam. O zaman aktiv tələbə kimi burada istirahət etmişəm. Tələbəlikdən sonra ilk dəfə ki, gəlmişəm. Özü də ailəvi istirahət edirik. O vaxtla indi arasında yerlə göy qəfər fərq var. Qısaca onu deyərdim ki, universitet rəhbərliyinin diqqət və qayğısı nəticəsində

burada istirahət etmək üçün ideal şərait yaradılıb. İl ərzində toplanmış yorğunluğumuzu çıxarır, enerjimizi bərpa edir, insana lazım olan mənəvi qidani buradan ala bilirik".

Şəhid ailəsi Qızıyətər Hacıyeva da ailəsi ilə birgə bu məkana sakinlərindəndir. Onun da fikirlərini öyrənirik. Razılıq edir:

- 4 nəfərlik otaqda qalırıq. Soyuducu, televizor, təmiz döşəkağıllarla təmin olunmuşuq. Otaqda

kondisionerimiz də var, havalar isti keçəndə işə salırıq. Cahangir müəllimin (Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Cahangir Qasimovu nəzərdə tutur – red.) münasibətindən çox razıyıq. İstirahətimizlə maraqlanır, təkliflərimizi nəzərə alır. Yeməklərə də söz ola bilməz. Şirniyyatların dadına baxıram, sanki evdə hazırlanıb. Yeməxananın işçilərindən də razıyam. Onların xidməti, qonaqlara isti münasibəti ailəmizin çox xoşuna gəlib".

I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının professoru Eldar Əliyev, Hərbi tibb fakültəsinin əməkdaşı Qabil Hüseynov və başqa əməkdaşlarımız da istirahətlərindən, onlara yaradılan şəraitdən razılıqla söhbət açırlar.

Biz özümüz də yeməklərin dadına baxırıq və qonaqların razılıq etməkdə haqlı olduqla-

mət göstərək. Düşünürəm ki, buna nail olmuşuq. Bu il isə düşərgənin yeməxanasına rəhbərlik etmək də mənə həvalə olunub. Birinci mərhələdə istirahət edən əməkdaşlarımızı artıq yola salmışıq, 2-ci mərhələnin müddəti tamamlanmaq üzrədir. Bu müddət ərzində müştərilərdən bizim fəaliyyətimizlə bağlı narazı qalan olmayıb. Yazılmış rəylərdə də razılıqlarını ifadə ediblər.

O ki qaldı qidalara, hər gün iki cür əsas - mal və toyuq əti ilə hazırlanmış yemək və bir çeşid şorba veririk. Qarnir də iki cürdür - dənli və dənisdizir. Bundan əlavə, meyvə, ayran, kompot, səhər yeməyində hər gün burada bişirilmiş yeni şirniyyat da qida rasionuna daxildir.

Meyvə-tərəvəzləri gündəlik bazardan, toyuq məhsullarını firmadan, əti isə ət kəsimi

yerlərindən alırıq. Onların keyfiyyətinə şəxsən özüm nəzarət edirəm. Ət məhsullarını, meyvə və tərəvəzi saxlamaq üçün kifayət edəcək anbarımız və soyuducularımız var".

Aşpazlar Tərhan və Rüşətini hazırladıqları dadlı yeməklər düşərgədə dincələnlərin çox xoşuna gəlir. Şirniyyatı və salatları hazırlayan Xəyalə xanımdan da razılıq edirlər. Bəzən ad günlərində və ya axşamüstü çay saatlarında qonaqlar tort sifariş edirlər. Xəyalə xanım da onların zövqünə, istəyinə uyğun olaraq sifariş böyük həvəslə yerinə yetirir.

Bizimlə həmsöhbət olan Normal fiziologiya kafedrasının dosenti Aqil Əliyev uzun illər "Təbib" istirahət mərkəzində dincəldiyini, amma son 10-12 ildə bura gəlmədiyini bildirir: "Bu il məzuniyyətimi yenidən universitetimizin istirahət məkanında keçirməyi qərara aldım. Giriş qapısından keçəndə az qaldım ki, buranı tanımayım. Qarşılaşdığım mənzərə mənə həm təəccübləndirdi, həm də sevindirdi. Böyük dəyişikliklər var. İlk diqqətimi çəkən isə

girişdəki yeməxana oldu. Yadımdadır, indiki yeməxananın yerində yarıçuq bir tikili vardı. Adam yaxın getməyə qorxurdu ki, divarlar uça bilər. İndi burada eyni vaxtda 200 nəfərin rahatlıqla yemək yeməsi üçün hər cür şərait yaradılıb. Birbaşa dənizə açılan mənərə də çox gözəldir. Ən əsası, xidmət yüksək səviyyədədir.

istifadəyə yararlı bir hovuzun tikilməsi çox yaxşı olardı”.

I Cərrahi xəstəliklər kafedrasının dosenti Babək Zeynalovun da təəssüratlarını öyrənirik: “Həmişə olduğu kimi, bu il də ailəmlə birlikdə yay tətilini universitetimizin “Təbib” istirahət düşərgəsində keçirirəm. Bütün sahələrdə uğurlara imza

daşların istirahətini daim diqqətdə saxlayır. Gəray müəllim özü mövsümün açılışından sonra burada olub, tapşırıqlarını verib. Universitet Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri Cahangir müəllim tez-tez düşərgəyə gəlir, rastlaşdığı problemləri yerində həll edir. Öz adımdan, ailəm adından, I Müalicə-profilaktika fakültəsinin həmkarlar təşkilatında qeydiyyatda olan əməkdaşlarımızın adından bizlər üçün bu şəraiti yaradanlara minnətdarlığımı bildirirəm. Əlavə olaraq, burada internet şəbəkəsinin qurulması, əyləncəli idman oyunlarının, intellektual yarışların keçirilməsi istirahəti daha da mənalı edərdi”.

Qeyd edək ki, səfərimiz Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin sədri, dosent Cahangir Qasimovun düşərgəyə gəlişi

aylarda rektorumuz iki dəfə bura baş çəkib. Gəray müəllim yaşayış otaqlarının sayını artırmaq üçün göstərişlər verdi. Çünki əsas məqsəd eyni vaxtda daha çox əməkdaşın istirahətinə şərait yaratmaqdır. Bildiyiniz kimi, müraciət edən əməkdaşlar həddindən artıq çoxdur. Biz onların hamısının arzusunu həyata keçirə bilmirik. Bu il 3 ailə üçün nəzərdə tutulan otaqların tikintisini qonaqların birinci

Növbəti ildə ərazidə yeni ağacların əkilməsini də planlaşdırırıq. Həmçinin elektrik sisteminin yenidən qurulması qarşımızda duran prioritet məsələlərdən biridir. Yaşayış otaqlarının sayının çoxaldılması isə hər zaman aktual olaraq qalır. Eyni zamanda uşaqlar üçün əyləncəli proqramların hazırlanması barədə düşünürük.

Məlumdur ki, istirahətin əsasını qidalanma təşkil edir.

qrupunun gəlişinə bir neçə gün qalmış başa çatdırdıq. İndi həmin otaqlarda qalanlar çox razıdırlar”.

İstirahət mərkəzində hər mərhələdə 21 ailənin dincəldiyini, 3 ailənin 2 nəfərlik, 18 ailənin isə 4 nəfərlik təmirli

İstirahət vaxtının yay mövsümünə düşməsi məsuliyyətimizi bir qədər də artırır. Qidaların daha keyfiyyətli olması əsas məsələlərdən biridir. Yeni bir komanda ilə müqavilə bağlamışıq. Mən hər həftə rektorumuzun göstərişi ilə Nabranda oluram. Əsas məqsədim əməkdaşlara verilən qidanın keyfiyyətini, saxlanma şəraitini yoxlamaqdır. Deyə bilərəm ki, hər şey qaydasındadır”.

Müsahibimiz təsdiq edir ki, yol vərəqələrinə tələbat çoxalıb: “Bu, ilk növbədə düşərgədə şəraitin yaxşılaşdırılması ilə bağlıdır. Elə əməkdaşlarımız var ki, istirahət edən digər əməkdaşların verdiyi məlumat əsasında bura gəliblər. Hamısı qaldıqları otaqları gələn ilə bron etmək istəyirlər. Əlbəttə, normal şərait olmasa, təkrar gəlməyə çalışmazlar”.

Dəfələrlə olduğumuz düşərgənin həyatını əvvəlki illərlə müqayisə edə-edə yenidən gəzir, “Kükürlü bulağa” da baş çəkirik. Nə gizlədək, heç olmasa bir-iki tənqidi fikir də eşitmək həvəsi ilə qarşımıza çıxanları çək-çevirə salırıq. Axır ki, yaşlı əməkdaşlarımızdan biri “tənqid” səsləndirir: “Bizi burada kökəldirlər”...

Arif MƏMMƏDLİ
Qabil ABDULLAYEV

tələbat ildən-ilə artır yenə getmək istəyirlər

Yeni otaqlarda fərdi sanitariya quraşdırılıb. Həyətdəki təmizlik, səliqə-sahman göz oxşayır. Təbii ki, bu dəyişikliklər universitet rəhbərliyinin iradəsi, Həmkarlar İttifaqı Komitəsinin təşkilatçılığı ilə həyata keçirilib. Bizə göstərilən qayğıya görə ailəmiz adından təşəkkür edirəm. Açıq deyim ki, gələn yay bura yol vərəqələri almaq üçün indidən müraciət etmişəm. Təbii ki, hələ görüləsi işlər də çoxdur. Əvvəlki 5 köhnə binadan biri tamamilə sökülərək yenidən tikilib. İkisi əsaslı təmir olunub. İstismar müddəti bitən daha 2 korpusun yenilənməsi də arzuolunandır. Düşünürük ki, uşaqlar üçün əyləncəli proqramların təşkil olunması, futbol, voleybol meydançasının yenidən qurulması da diqqət mərkəzindədir. Bundan başqa, düşərgənin sakinləri küləkli günlərdə dənizə gedə bilmirlər. Bu zaman ödənişlə qonşu istirahət mərkəzlərindəki hovuzlara üz tuturlar. Ona görə də öz istirahət mərkəzimizdə daim

atan universitetimiz bu gözəl məkanda da xeyli işlər görüb. Belə ki, 3 villa tipli kottec əməkdaşlarımızın istifadəsinə verilib. Kompleksin həyətidə yaşıllaşdırmaya xüsusi fikir verilir. Eyni zamanda mədəni-kütləvi tədbirlər həyata keçirilir. Ümumi yeməxanada çalışan aşpazlar, xörək paylayanlar, yemək tədarük edənlər bu il işlərini daha yaxşı qurublar. Müraciət edənlərin sayı ildən-ilə artır. Gələn il bura gəlmək üçün əməkdaşlar indidən yol vərəqələri almaq istəyirlər.

Hörmətli rektorumuz əmək-

ilə eyni vaxta düşmüşdü. Cahangir müəllim korpusları bir-bir gəzərək istirahət edənlərlə hal-əhval tutur, əməkdaşlara universitetimizin rektoru, professor Gəray Gəraybəylinin salamlarını çatdırırdı.

Burada dincələnlərlə səmimi ünsiyyət quran C.Qasimov onların arzu və təkliflərini dinlədikdən sonra bizim suallarımızı cavablandırıldı. Qeyd etdi ki, əməkdaşlarımızın istirahəti həmişə olduğu kimi, universitet rəhbərliyinin diqqət mərkəzində olan ümdə məsələlərdən biridir: “Son

otaqlarda qaldığını deyən HİK sədri, rektorun göstərişinə uyğun olaraq 2023-2024-cü tədris ilində əməkdaşlarımızın daha rahat istirahəti üçün böyük işlər görülməyini bildirdi: “Qonaq evi tikmək fikrimiz də var. Beynəlxalq nüfuzu günnü-gündən artan, 2022-ci ilin fevral ayında beynəlxalq akkreditasiyadan uğurla keçən universitetimizə kifayət qədər xarici qonaqlar gəlir. Məqsədimiz odur ki, gələcəkdə onların da qısa müddət ərzində burada istirahətini təşkil edək.

Qızmar Günəşin fəsadları

Professor Fərid Mahmudov: "Günəş şüalarının xallara nüfuz etməsi çox ziyanlıdır"

Havaların kəskin isti keçməsi ilə bağlı dünyada və ölkəmizdə mütəmadi məlumatlar verilir, əhalinin bu cür hava şəraitində ehtiyatlı olmasına dair xəbərdarlıqlar edilir. Yay mövsümündə günvurma hallarına tez-tez rast gəlinir. Günəş şüaları altında fasiləsiz fiziki işlə məşğul olmaq, bəzən çimərləkdə saatlarla vaxt keçirmək insanların günvurma təhlükəsi ilə üz-üzə qoyur. Bəs bu cür hallarla qarşılaşmamaq üçün nələrə diqqət yetirməli və hansı profilaktik tədbirlər görməliyik?

Mövzunun aktuallığını nəzərə alıb Səhiyyə Nazirliyinin baş dermatoveneroloqu, ATU-nun Dermatovenerologiya kafedrasının müdiri, professor Fərid Mahmudova müraciət etdik.

Professor deyir ki, açıq havada işləyənlər və qızmar Günəş altında istirahət edənlər günvurma təhlükəsini mütləq nəzərə almalıdırlar: "İsti havalarda insanları günvurmanın hansı hallarda baş verməsi və bundan qorunmaq üçün hansı tədbirlər görülməsinin lazım olduğu daha çox maraqlandırır. Xüsusilə yaşlılar, uşaqlar və xroniki xəstəlikləri olanların isti havalarda xəstələnib yatağa düşməməsi üçün bir sıra tədbirlərin görülməsi vacibdir. Lakin istidən qorunmaq tədbirləri tamamilə sağlam insalara da aiddir. Ümumiyyətlə, Günəşə qarşı həssas olan insanlar günün qızmar vaxtlarında bayıra çıxmamalı, çıxarkən baş örtüklərindən, eynəklərdən, o cümlədən dərinə qoruyan bir sıra kremlərdən (spf tərkibli) istifadə etməlidirlər. Fotodermatozun müalicəsində topik steroidlər, antihistamin preparatlardan istifadə etmək lazımdır".

Həkim bildirir ki, bəzən açıq havada uzun müddət qaldıqdan sonra dəridə xoşagəlməz ləkələr yaranır: "Bu xəstəliyə səbəb dərimizdə mövcud olan saprofit, yeni dərinin normal florası sayılan Pityrosporum ovale adlı zərərsiz maya göbələyidir. Onun sağlamlığa mənfi təsiri olmasa da, dəridə kosmetik deffekt sayılır. Ləkələr açıq çəhrayı, tünd və açıq qəhvəyi, bəzən də ağ rəngdə olur. Məhz ona görə də bu xəstəliyin adı rəngbərəng dəmrovdur. Göbələyin dəridə yayılma səbəbi isti və nəmli havada çox tərləmək, dərinin yağlı olması, zəifləmiş immun sistemi, hormonal dəyişikliklər və sairidir. Rəngbərəng dəmrov daha sox yeniyetmə və gənc yaşlarda olur. Çünki məhz bu yaşlarda dəridə yağ-

lanma başlayır və bu xəstəlik ən çox seboreik nahiyələrdə (sinə, kürək, qolların üst hissəsi, boyun və baş) görünür. Həmin ləkələrin üzərində bəzən incə pulcuqlar da görünə bilər. Bu zaman heç bir subyektiv şikayət vermir, lakin başa yayılma şiddətli qaşıntı ilə müşayiət olunması mümkündür. Bu

xəstəliyə diaqnoz müayinə zamanı qoyulur. Ona görə də bunun üçün heç bir analiz lazım deyil. Dərinin rəngindən asılı olaraq səpkiyə tonları dəyişir ki, bunun üçün "vud lampası" ilə müayinə etmək lazım ola bilər".

Günəş şüaları nəticəsində üzde yaranan ləkələr və onların qarşısını almağın yollarından da danışan mütəxəssis qeyd edir ki, buna tibdə melasma deyilir: "Bu, bədənin Günəş görün hissələrində sonradan ortaya çıxan, qəhvəyi rəngdə ləkələr şəklində özünü göstərən bir dəri xəstəliyidir. Bu ləkələrə bəzən xloasma da deyilir. Adətən üzün hər iki tərəfi zədələnir. Ən çox yanaqlar, burun, alın və dodaq üstündə görünür. Bu xəstəlikdən qorunmaq üçün Günəş işığına çıxmazdan öncə spf tərkibli qoruyucu kremlərdən istifadə etmək lazımdır. Payız aylarında isə həmin tünd ləkələr nisbətən solur".

Yay aylarında insanların daha çox tərləməsinə də diqqət çəkən həkim öz məsləhətlərini səsləndirdi: "Həddən artıq tərləmənin ən müasir və təsirli müalicə növlərindən biri botulinoterapiya ilə müalicədir. Botoks tərkibində botulinum deyilən bir toksin olan dərman vasitəsidir. Kosmetologiyada üzdəki qırıqların açılması üçün botoks inyeksiyalarından geniş istifadə olunur. Eyni zamanda, botoks qoltuqaltı bölgədə həddindən artıq tərləməyə qarşı da istifadə edilir. Botoks vurulandan dərhal sonra çox tərləmə problemi aradan qalxır. Dərmanın təsiri 4-6 ay davam edir. Adətən ildə bir dəfə, havalər istiləşəndə bu proseduru təkrar etmək lazımdır".

Onun sözlərinə görə, dəriyə birbaşa nüfuz edən Günəş şüaları sonradan hətta bədxassəli şişlərə də səbəb ola bilər: "Günəş şüalarının dəriyə birbaşa təsiri müxtəlif Günəş yanmalarına gətirib çıxarır. Birbaşa nüfuz edən Günəş şüaları müxtəlif qıcıqlanmalara səbəb ola və hətta bədxassəli şişin yaranması ilə nəticələndir. Əgər başda, üzde xallar varsa, Günəş şüalarının ona nüfuz etməsi çox ziyandır. Ona görə də bədənin açıq hissələrinə mütləq kremlər sürülməlidir".

İsti aylarda gigiyena qaydalarına da riayət olunmasının vacibliyini vurğulayan professor F. Mahmudov qeyd edir ki, bu, sağlamlıq və infeksiyalarla mübarizə baxımından önəmlidir: "Dəri nə qədər nəfəs ala bilirsə, orqanizmə o qədər faydalıdır".

Son illər müasir texnologiyaların geniş tətbiqi həyatımıza çoxsaylı üstünlüklər gətirməklə yanaşı, müəyyən fəsadlara da yol açır. Bunlardan biri də insanların qidalanması ilə əlaqədardır. Belə ki, gərgin iş qrafiki, vaxt çatışmazlığı səbəbindən bir çoxumuz hazır və yarımfabrikat qidalara üstünlük veririk. Ənənəvi ailə institutunda baş verən dəyişikliklər, qadınların kişilərlə bərabər aktiv iş həyatına atılması, nəticədə evlərdə xörək hazırlanmasının ikinci plana keçməsi də bu məsələdə öz sözünü deyir.

rimiz maarifləndirmə işlərinin aparılmasına, pasiyentlərlə söhbətə xeyli zaman sərf etməli olurlar.

Mədə-bağırsaq xəstəlikləri, onların yaranma səbəbləri və müayinə üsulları haqda məlumat almaq, bizi maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətirmək üçün Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Cərrahiyyə Klinikasının gastroenteroloqu Fərahim Məmmədşadadəyə müraciət etdik.

F. Məmmədşadadənin bildirdiyinə görə, mədə-bağırsaq patologiyasının aşkarlanması üçün endoskopik müayinələrin tətbiqi dünyada qızıl standart kimi qəbul olunub: "Əsasən gastrokopiya və kolonoskopiya müayinə üsullarından geniş istifadə edirik. Məlum olduğu kimi, gastrokopiya ilə həzm sisteminin üst hissəsini – qida borusunu, mədəni, oniki

zond anusdan daxil edilir və fibroskopun kamerası ilə çəkilən təsvir monitora göstərilir. Bu müayinə vasitəsi ilə gizli qanaxmanı, iltihab, şiş və digər patologiyaları müəyyən etmək olur".

Pasiyentlərin endoskopik müayinələrdən çəkinməsi ilə bağlı sualımızı cavablandıran həkim, istər gastrokopiya, istərsə də kolonoskopiyanın qorxulu olmadığını vurğuladı. Bildirdi ki, müayinələr zamanı pasiyentlər ağrı hiss etməsinə dəyə, onlara heç bir əlavə təsiri olmayan yuxugətirici dərmanlar vurulur. Gastrokopiya müayinəsi təxminən 5, kolonoskopiya müayinəsi isə patologiyadan asılı olaraq 15-30 dəqiqə çəkir.

Mütəxəssis mədə-bağırsaq xəstəliklərinin yaranma səbəbinin əsasən düzgün qidalanmama, əsəb gərgin-

"Fast food"lar, qazlı sular, enerji içkiləri...

Və ya mədə-bağırsaq xəstəliklərinin müalicəsində endoskopik müayinələrin rolu

Bütün bunlara ekologiyanın korlanmasını, nəticədə hava və suyun keyfiyyətinin aşağı düşməsinə, eləcə də geni dəyişdirilmiş ərzaq məhsullarının geniş yayılmasını əlavə etsək, xoşagəlməz menzərə tamamlanmış olur. Bu kontekstdə ortaya çıxan bir çox fəsadların önündə isə müxtəlif mədə-bağırsaq xəstəlikləri gəlir. Xüsusilə yay fəslində bu məsələ daha çox aktualıq kəsb edir. Çünki qazlı sular və enerji içkilərindən geniş istifadə olunur. Bu tip xəstəliklərə daha dəqiq diaqnozunun qoyulması üçün endoskopik müayinəyə ehtiyac duyulur. Nəzərə alsaq ki Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının protokollarına əsasən, hətta heç bir şikayət olmadan da 45-50 yaş arasında hər kəs mütləq endoskopik müayinələrdən keçməlidir, onda bu metodun insan həyatı və sağlamlığı üçün nə qədər əhəmiyyət kəsb etməsi aydın olur. Amma əksər hallarda pasiyentlər endoskopik müayinə olunmaqdan imtina edir, qorxuqlarını söyləyirlər. Bu səbəbdən gastroenteroloqlar

barmaq bağırsağını müayinə etmək mümkündür. Bu üsul vasitəsilə qarın ağrısını, mədə-bağırsaqda qanaxma şübhəsini, anemiyani, iltihabı, həzm sistemi xərçəngini və başqa simptomları aşkar etmək olur. Xəstəliyin dəqiq diaqnozunu qoymaq üçün gastrokopiya müayinəsi zamanı şübhəli bilnən yerlərdən biopsi götürülür".

Həkim gastrokopiya müayinəsinin yaşından asılı olmayaraq hər kəsə tətbiq edildiyinə diqqət çəkdi. Amma bəzi xəstəlikləri olanlara məsləhət görülmədiyini bildirdi. Belə xəstələr sırasında ağır ürək xəstəlikləri olanları, insult keçirmiş şəxsləri misal çəkdi: "Belə xəstələrin gastrokopiya müayinəsi yalnız həkim göstərişindən sonra ola bilər".

F. Məmmədşadadə kolonoskopiya müayinə üsulundan da söhbət açdı. Qeyd etdi ki, kolonoskopiya yoğun bağırsaq xəstəliklərini müayinə etmək üçün bir üsuldur: "Prosedur mikrokameralı fibroskopun köməyi ilə aparılır. Kolonoskopiya zamanı

liyi, ekoloji vəziyyət və s. ilə əlaqəli olduğunu nəzərə çatdırdı. Onun sözlərinə görə, son zamanlar iltihabi bağırsaq xəstəlikləri arasında xorali kolit və kron xəstəlikləri geniş yayılıb: "Xorali kolit və kron - mədə-bağırsaq traktının ciddi orqanik xəstəlikləri olub, bağırsağın selikli qişasında iltihab yaradır. İnsanların həyat keyfiyyətini əhəmiyyətli dərəcədə aşağı salan bu xəstəliklərə ən çox inkişaf etmiş ölkələrdə rast gəlinir. Bu xəstəliklərin yaranma səbəbi barədə isə konkret fikir söyləmək mümkün deyil. Xorali kolit xəstəliyi yalnız yoğun bağırsağı zədələdiyi halda, kron xəstəliyi mədə-bağırsaq traktının istənilən şöbəsini, daha çox isə nazik və yoğun bağırsaqları zədələyir. Odur ki, mədə və bağırsağında narahatlıq hiss edən hər kəs dərhal həkimə müraciət etməlidir. Unutmaq olmaz ki, vaxtında aşkar edilən hər hansı xəstəliyi müalicə etmək daha asan və daha tez başa gəlir".

Qabil ABDULLAYEV

◆ "Ürək-damar xəstəlikləri bütün dünyada olduğu kimi, Azərbaycanda da ən geniş yayılmış xəstəliklərdən biri olaraq qalır və ölüm faizinə, əlillik dərəcəsinə görə də birinci yerdədir". Bu fikirləri ATU-nun Tədris Terapevtik Klinikasının həkim-kardioloqu, Kliniki farmakologiya kafedrasının dosenti, tibb elmləri doktoru Sona Qəhrəmanova qəzetimizə açıqlamasında deyib.

Ürəkli yaşamaq üçün ürəyinizi qoruyun

Sona Qəhrəmanova: Həkimə müraciət etmək əvəzinə ağrıkəsici dərmanlarla özünü aldatmaq ağır nəticələrə gətirib çıxarır

O bildirib ki, ürək-damar sistemi xəstəlikləri ilk növbədə irsi olaraq keçən xroniki xəstəliklərdir. Ona görə də bu xəstəliklər, o cümlədən arterial hipertenziya zamanı "bir kurs müalicə aldım, hansısa dərmanı müəyyən müddətə qəbul edərək tamamilə sağaldım" – yanaşması yanlışdır: "Bu xəstəliklər daimi müalicə tələb edir. Çünki xəstəliyin yaranmasının çox mürəkkəb potogenezi var və bütün ürək-damar xəstəliklərinin əsasını ateroskleroz təşkil edir. Yəni ürək damarlarında gedən aterosklerotik proseslər gələcəkdə damarların kirecləşməsinə, qan təchizatının pozulmasına, qanın laxtalanmasına, arterial hipertenziyaya, sonda işemiyaların, infarktların yaranmasına gətirib çıxarır".

Sağlamlığına biganə qalmayan hər kəsin hətta heç bir şikayəti olmadan ən azı ildə bir dəfə instrumental və laborator müayinələrə keçməsinə tövsiyə edən kardioloq qeyd edib ki, bu zəruri müayinələrin sırasına ilk növbədə elektrokardiogramma, exokardiografiya, qanın və sidrin ümumi analizləri, qanın laxtalanmasını, onun lipid spektrini, həmçinin qalxanabənzər vəzin vəziyyətini, şəkərli diabetin olub-olmamasını yoxlamaq daxildir: "Hər hansı bir dəyişiklik aşkarlanarsa, vaxtında müalicəyə başlamaq xəstə üçün də, həkim üçün də daha rahatdır. Daha gec mərhələdə müraciət olunanda isə, kombinə edilmiş müalicə aparmaq məcburiyyətində qalırıq".

Müsaibimiz pasiyentlərin əksər hallarda ürək-damar xəstəliyi inkişaf edəndən sonra həkimə müraciət etməsindən təəssüfləndiyini söyləyib: "Artıq xəstəlik elə bir mərhələyə gəlib çatır ki, ağır kompleks müalicə tələb olunur. Halbuki vaxtında müraciət ediləydə, müalicə daha yaxşı effekt verərdi. Arterial təzyiqi yüksək olan insanın vaxtaşırı möhkəm başağrıları, qulaqlarında küy, sifətində qızartı ola bilər. Müşahidələrimiz göstərir ki, xəstə çox zaman təzyiqinin yüksəlməsindən şübhələnir və yaxud onda yüksək təzyiqin olmasına inanmaq istəmir.

Bizə çox vaxt dözülməz təngnəfəslik, yanaşı xəstəlikləri olan da, ayaqlar şişəndə, qorxu hissi yarananda müraciət edirlər. Buna qədər ağrıkəsici dərmanlar içərək özlərini aldadırlar, amma təzyiq öz işini görərək miokard infark-

tına, insulta gətirib çıxarır".

Həkimin sözlərinə görə, döş sümüyü arxasında olan yandırıcı ağrı stenokardiya və miokard infarktının ilk əsas əlamətlərindən biridir. Ancaq bu ağrıyı digər nevroloji, xüsusilə də qadınların klimaks dövründə şikayətləndiyi "ürək nahiyyəsinə ağırılar"dan fərqləndirmək

lazımdır: "Bəzən belə xəstələri müayinə edəndə məlum olur ki, ürəklərində heç bir problem yoxdur. Əzələ, sinir və osteoxondrozla bağlı tipik ağrılar özünü ürək ağrısı kimi büruzə verir. Stenokardiya və ya miokard infarktından o zaman şübhələnməliyik ki, döş sümüyü arxasındakı yandırıcı ağrılar 5, maksimum 10 dəqiqə çəkir. Bundan əlavə, əgər xəstə dilinin altına nitroqliserin qoyduqdan sonra ağrıların azalması müşahidə olunarsa, bu, koronar damarda əmələ gələn problemin göstəricisidir. Çünki nitroqliserinin qəbulundan sonra koronar qan təchizatı yaxşılaşır və ağrı aradan qalxır. Əgər bu ağrılar uzun müddət qalsa, insan fiziki hərəkətdə olarkən stenokardik ağrıları davam etsə, miokard infarktı ehtimalı artır".

Inkişaf etmiş ölkələrdə xəstə-

nin miokard infarktı mərhələsinə çatmasına imkan verilmədiyini deyən S.Qəhrəmanova, kardiologiyanın Azərbaycanda da tibbin inkişaf etmiş sahələrindən biri olduğunu diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, peşəkar kardiocərrahlarımız, invaziv kardioloqlarımız, yeni terapevtik müalicə ilə məşğul olan çox yaxşı mütəxəssislərimiz var və onlar xəstənin bu hala çatmasının qarşısını vaxtında alırlar. Müalicə həm Amerika, həm Avropa kardioloqlarının verdiyi tövsiyələr əsasında aparılır.

Aritmiyaların, eləcə də arterial təzyiqin sutkalıq monitorinqinin, yükləmə testlərinin aparılmasının əhəmiyyətindən də danışan həkim bildirib ki, miokard infarktından sonrakı dövrdə ürəyin işgüzar qabiliyyətini, yeni canlı miokardını aşkarlamaq üçün kompüter tomoqrafiyası, MRT və digər müasir metodlar düzgün diaqnoz təsdiqlənməsində bizə kömək edir.

Ürək çatışmazlığı səbəbindən baş verən ani, qəflətli ölüm hallarına da aydınlıq gətirən mütəxəssis vurğulayıb ki, hansısa bir fəsad işsiz ötürmə: "Bəzən eşidirik ki, heç bir şikayəti, ağrısı olmayan cavan insan axşam yatıb, səhər oyanmayıb. Araşdıranda məlum olur ki, atası da həmin yaşda infarkt keçirib. Amma bu adam bir dəfə də olsun xolesterinini, qanın laxtalanmasını, şəkərini, təzyiqini yoxlatmayıb. Unutmamalıyıq ki, insanların ağrıya həssaslığı, simptomları hissetmə qabiliyyəti də müxtəlifdir".

S.Qəhrəmanova ürək-damar sistemi xəstəliklərinin xüsusilə kişilər arasında cavanlaşmasından, stres faktorunun çoxalmasından söz açaraq bildirib ki, qadınlarda ürək-damar problemləri daha çox klimaks dövründən sonra başlayır və kişilərdə 40 yaşından sonra yaranan ürək-damar problemləri ilə bərabərləşir. Yəni qadınlarda cavan yaşda ürəyin işemik problemləri daha az olur.

Eyni zamanda bu xəstəliklərin profilaktikasında normal həyat tərzinin, düzgün qidalanmanın əhəmiyyətinə də toxunan həkim, heyvan mənşəli qidalardan mümkün qədər az, meyvə-tərəvəzdən isə daha çox istifadə etməyi, xüsusilə fiziki aktivliyi məsləhət görüb. Onun sözlərinə görə, bu fəallıq ağır işlə məşğul olmaq anlamına gəlmir. Orta tempdə gəzmək, yerimək, özünü yormadan gündə 5-6 km. məsafə qət etmək nəzərdə tutulur. Yəni diskomfort yaratmayan tempdə gündəlik yerimə ürək əzələsinin möhkəmlənməsi üçün ən yaxşı fiziki məşqdır: "Çünki həyat hərəkətdən ibarətdir. Ürək əzələsi də işlək bir əzələdir. Ona yük verməsən tənbəlləşəcək, öz fəaliyyətini bir az da aşağı salacaq. Amma ona lazımı dozalanmış fiziki işləmə verdikdə, fəaliyyətini normal saxlayır və bizə qulluq edir. Ürək orqanizmi oksigenlə və digər zəruri maddələrlə təmin edən yeganə orqandır. Ürəksiz yaşamaq mümkün deyil. Ona görə də ürəyimizə daim diqqət yetirməli, onu qorunmalıyıq".

"Qurbağaya toxunma - əlinə ziyil çıxar"

Və ya ziyillərdən qurtulmaq üçün gözəllik salonlarına üz tutmaq doğrudurmu?

"Qurbağaya toxunma - əlinə ziyil çıxar" - bu, uşaqlıqdan çoxumuzun eşitdiyi ifadədir. Qurbağaların bununla heç bir əlaqəsi olmasa da, ziyillər tez-tez rast gəldiyimiz haldır.

"Xüsusilə yaz aylarında hər kəs gözəl görünmək istəyir və gözəllik salonlarına gedənlərin sayı artır. Lakin banal ziyillərə bağlı həkimə müraciət etməyə tələsmirlər. Bir çox hallarda qeyri-mütəxəssislərə üz tuturlar. Əslində, ziyillərin olması sağlamlıq haqqında düşünmək üçün ciddi bir səbəbdir. Virusla, bir

qayda olaraq, immun sistemi zəif olanlar, eləcə də tez-tez stress keçirən və yaxud həddindən artıq yorulan insanlar yoluxur". Bu fikirləri ATU-nun Dermatovenerologiya kafedrasının assistenti, tibb üzrə fəlsəfə doktoru İradə

Məmmədyanova deyib.

Onun sözlərinə görə, ziyillərin əmələ gəlməsinə yalnız qazanılmış virus deyil, həm də ikinci dərəcəli amillər səbəb olur: "Bunlara immunitetin zəifləməsi, stress, allergik reaksiyalar və s. daxildir. Ziyillər əsasən uşaqlarda və yeniyetmə gənclərdə müşahidə olunur. Onlar tək və ya çoxsaylı, oval və ya dairəvi, ətrafdakı toxumadan daha açıq və ya daha tünd rəngdə ola bilər. Böyükklər daha çox digər xoşxassəli şişlərdən - papillomadan - xırda, ət rəngli kürəciklərdən, yaşlı insanlar isə qocalıq ziyillərindən əziyyət çəkirlər. Kiçik yaşlı uşaq-

lar və yeniyetmələr bu xəstəliyə məişət və şəxsi gigiyena əşyaları, geyim və alt paltarları vasitəsilə yoluxurlar. İnfeksiyaya yoluxma ictimai yerlərdə, nəqliyyatda, oyun meydançalarında baş verir. Virus dəriyə düşərək mikroçatlar, yaralar vasitəsilə orqanizmə nüfuz edir. Xəstəlik uzun müddət özünü göstərməyə bilər".

Sözünə davam edən həkim ziyilin üç növü - sadə, yastı və itiuclu - olduğunu və hər birinin də xüsusi müalicə tələb etdiyini deyib: "Sadə və ya gənclik ziyilləri üzde, əllərin üstündə əmələ gəlir və demək olar ki, zərərsiz görünür. Dəri səthindən bir qədər qabarmış sarımtıl-ağ papulalardır, azacıq qabıqlanma verir. Bunlar müalicə edilmədikdə, "ana" ziyilin ətrafında çoxlu ağ ləkələr əmələ gəlir və tədricən qəhvəyi lövhəciklərə çevrilə bilər. Yeniyetmə qızlar tez-tez xoşagəlməz ləkələri özləri aradan qaldırmağa çalışırlar və nəticədə ziyil bütün üzə yayıla bilər.

Yastı ziyillər fərqlidir - tez keratinləşən, bozuntul-sarı rəngli bərk düyünlərdir. Onlar əllərin və ayaqların ən həssas sahələrini - əllərin üstünü, barmaqların

arasını, dirnaqların ətrafını və altını zədələyir.

Nəhayət, ayaqaltı ziyillər - fiziki narahatlığa səbəb olan, hətta kiçik uşaqlarda da rast gəlinə bilən ən xoşagəlməz növdür. Belə yenitörəmələr ayaqlarda, sürtünmənin artdığı yerlərdə lokalizasiya edir. Onlar adətən çox gec aşkar edilir".

Həkim ziyillərlə mübarizə üçün müxtəlif üsullardan istifadə edildiyini nəzərə çatdırıb: "Dərman preparatları ilə aparılan müalicə yaxşı effekt verir - keratinləşmiş səth yumşalır və ziyillər məhv olur. Turşu tərkibli "Ferezol", salisil turşusu kimi preparatlar tətbiq edilir. Ayaqaltı ziyillər zamanı xüsusi plastr - "Solkoderm" məsləhət görülür. Çox vaxt iki üsul - krioterapiya və elektrokoagulyasiyadan istifadə edilir. Krioterapiya zamanı ziyillər maye azotla müalicə olunur (temperatur -187°C-yə çatır). Belə "əksinə yanma" nəticəsində qabar əmələ gəlir, tez qabıqlanır, ziyil yox olur. Elektrokoagulyasiya daha çox gənclik ziyillərinin müalicəsində faydalıdır. Ziyillərə yüksək tezlikli elektrik cərəyanı ilə təsir

edilir".

Mütəxəssis tibb mərkəzlərində fotokimyoterapiya və lazer üsulu ilə ziyillərdən qurtulmağın yollarını da xatırladı: "Ziyillərdən xilas olmaq üçün xalq təbabətindən də istifadə edirlər. Lakin xalq təbabətinin köməyi ilə ziyillərdən tamamilə xilas olmaq həmişə mümkün olmur. Bu vəziyyətdə ən doğru qərar vaxtında həkimə müraciət etməkdir. Ziyillərin aradan qaldırılması üçün hansı üsuldən istifadə olunacağını yalnız həkim-dermatoloq müəyyən edə bilər. Məsləhət zamanı həkim-dermatoloq xəstəyə hər bir üsulun göstərişləri və əks göstərişləri barədə məlumat verir".

Yeni 3D skanerlə 1200 nəfərin üzü müayinədən keçiriləcək

Tibb sahəsində yeni texnologiyalardan istifadə olunması mürəkkəb xəstəliklərin dəqiq diaqnostikası və müalicə prosesini xeyli rahatlaşdırıb. Bu yaxınlarda Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən əldə olunan 3D lazer üz skaneri də bu qəbil cihazlardır.

Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının dosenti Nigar Sultanovanın dediyinə görə, ABŞ-dən sifariş edilən "Karparatsia Beus 3D" skaneri bu nəsil avadanlıqların sonuncu ARK 7 modelinə aiddir. Hazırda bu cihazdan ATU-nun Tədris Cərrahiyyə Klinikasında Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasında həm elmi tədqiqatlarda, həm də pasiyentlərin müayinəsində geniş istifadə olunur: "Bu cihaz xəstələ-

rin əməliyyat planlaması, üz-çənə nahiyəsində anadangəlmə, qazanılmış qüsurlar və deformasiyaların da və digər cərrahi patologiyalarda səmərəli diaqnostika və müalicə metodlarının işlənməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyır. 3D

formatda xəstələrin ağız-çənə quruluşu öyrənilir. Əsasən üz patologiyası olan xəstələrdə skanerlə müayinələr aparılmışdır. Lakin heç bir problemi olmayan insanların da üzünü öyrənmək üçün istifadə olunur. Ağız və üz-çənə cərrahiyyəsi kafedrasının tələbələri və rezidentləri də skanerin işi ilə tanış olurlar, ondan istifadə qaydalarını öyrənirlər. Bu, tələbələr üçün də faydalı praktikadır".

Qeyd edək ki, yeni model 3D üz skanerindən, həmçinin "Estetik və rekonstruktiv əməliyyatların planlaşdırılması üçün kraniofasial kompleksin etnik antropometrik xüsusiyyətlərinin təyini" mövzusunda elmi iş üzrə aparılan tədqiqatlarda da istifadə olunur, antropoloji müayinələr keçirilir. Araşdırma zamanı başın və üzün 50-dək antropometrik parametrləri ölçülərək nisbət indekslərin, yumşaq toxumaların qalınlığının öyrənilməsi və normaları üzrə məlumat bankının yaradılması nəzərdə tutulur. Nisbət indeksləri anadangəlmə anomaliyalar, travmalar, hormonal və digər pozğunluqlar ilə əlaqədar olaraq başın və üzün müxtəlif hissələrinin uyğunsuzluğunu və disharmoniyaları aşkar edə bilər. Elmi iş çərçivəsində 3 qrup yaş aralığında olan 1200 nəfərin belə müayinədən keçirilməsi planlaşdırılır.

Tədqiqat nəticəsində ilk dəfə Azərbaycan populyasiyasında kəllə-üz kompleksinin antropometrik parametrləri, nisbət indeksləri və yumşaq toxumaların qalınlığı əsasında kompüter proqramı işləncək. Gələcəkdə üz-çənə və plastik cərrahlar bu kompüter proqramından kraniofasial estetik və rekonstruktiv əməliyyatların planlaşdırılmasında yararlanırlar.

Mənalı, məhsuldar və örnək həyat yolu

İnsan işıqlı dünyaya göz açır, həmin andan da onun tərcümeyi-halı yazılmağa başlayır. Xoşbəxt o kəsdür ki, tərcümeyi-halı müsbət məqamlarla zəngin olsun. Azərbaycan Tibb Universitetinin professoru Nadir Vedan oğlu İsmayilov belə insanlardandır.

O, 1937-ci ildə Cəbrayıl şəhərində anadan olub. 1955-ci ildə Lənkəran Tibb məktəbini fərqlənmə diplomu ilə bitirdikdən sonra dörd il respublikanın müxtəlif tibb müəssisələrində çalışıb. Hərbi xidmətdən sonra Azərbaycan Dövlət Tibb İnstitutuna daxil olub və 1968-ci ildə Müalicə-profilaktika fakültəsini bitirib. 2 il Bakı şəhər 2 sayılı Klinik Psixiatriya xəstəxanasında həkim-psixiatr vəzifəsində çalışıb, 1970-ci ildən isə Tibb İnstitutunun psixiatriya kafedrasında işə başlayıb. Kafedrada fəaliyyət göstərərək N.İsmayilov şizofreniya xəstəliyinin immunoloji aspektlərini öyrənib və 1973-cü ildə institutun Müdafiə Şurasında namizədlik, 1983-cü ildə isə Moskvada doktorluq dissertasiyasını müdafiə edib. 1999-cu ildən 2010-cu ilədək BDU-nun psixologiya kafedrasında professor vəzifəsində çalışıb. Onun rəhbərliyi altında 11 namizədlik dissertasiyası hazırlanıb. 1999-cu ildə "Azərbaycan Psixiatriya Jurnalı"nı təsis edib və 2017-ci ilədək onun baş redaktoru olub.

N.İsmayilov bir çox elmi şuraların və jurnalların redaksiya heyətinin, eləcə də dünya miqyaslı elmi təşkilatların üzvüdür. 1994-2003-cü illərdə Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert Şurasının üzvü olub. 1996-cı ildə Azərbaycan Psixiatriya Assosiasiyasının (APA) prezidenti seçilib. Onun səyləri nəticəsində APA Ümumdünya Psixiatriya Assosiasiyasına üzv qəbul edilib. Professor N.İsmayilov bir çox milli və beynəlxalq mükafat və diplomlarla təltif olunub.

"Tibbi psixologiya və psixoterapiya", "Psixiatriya" kimi dərsliklərlə yanaşı, 200-dən artıq elmi nəşrin, o cümlədən 12 kitabın müəllifidir. Tibb sahəsində beş yenilik, üç ixtiraya imza atıb.

2001-ci ildən ABŞ Psixoterapiya Akademiyasının həqiqi üzvüdür, 2005-ci ildə ona ABŞ Beynəlxalq Bioqrafiya İnstitutu tərəfindən ümumi və məhkəmə psixiatriyası üzrə "Beynəlxalq ekspert" rütbəsi verilib. Həmin institutun "Qızıl heykəl" və Kembric universitetinin "Gümüş medal"ına layiq görülüb. Onun bir çox məqalələri ABŞ, İngiltərə, Almaniya, Yaponiya, Hollandiya, Misir, Türkiyə, Rusiya və s. ölkələrdə çap olunub.

2010-cu ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə N.İsmayilova "Əməkdar həkim" fəxri adı verilib.

Bu illər ərzində vətəna, xalqa layiqli xidmət edən Nadir müəllim həkimlik, alimlik və müəllimlik sənətinin ən yüksək zirvələrinə qalxıb, çalışdığı kollektivlərdə hər kəsə nümunə olub.

Psixiatriya kafedrasının əməkdaşları N.İsmayilovu 85 illik yubileyi münasibətilə təbrik edir, ona cansağlığı və bu gün də davam edən elmi-praktik fəaliyyətində uğurlar arzulayırlar!

Etibarsız sayılır

Bousitani Herarani Hossein (qrup 71716); Naghdi Hossein (qrup 71712); Naghdi Hessam (qrup 71712); Qasımlı Aysun Əmir qızının (qrup 320A2c) tələbə bileti itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Allah rəhmət eləsin!

Tədris Cərrahiyyə Klinikasının kollektivi I cərrahi xəstəliklər kafedrasının assistenti, Transplantologiya şöbəsinin ümumi cərrahı Dr. Sevinc Salahovaya anası

Xuraman xanımın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının əməkdaşları Çoşqun və Sevdə Qarayevlərə oğulları

Məhəmmədəlinin

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

II Uşaq xəstəlikləri kafedrasının kollektivi kafedranın assistenti Hürü Dünyamaliyevə həyat yoldaşı

Tələt Dünyamaliyevin

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

İnsan anatomiyası və tibbi terminologiya kafedrasının əməkdaşları və "Təbib" qəzetinin kollektivi professor Mübariz Allahverdiyevə bacısı oğlu

Emilin

vaxtsız vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Əsaslı kitabxananın əməkdaşları və "Təbib" qəzetinin kollektivi Əsaslı kitabxananın direktoru Ziyafət Əsgərovaya anası

Sevən xanımın

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Onun ömür yolu peşəsinə sədaqət nümunəsi idi

Azərbaycan tibb elminə ağır itki üz verib. Mənalı həyatını öz sənətinə həsr etmiş, keçdiyi ömür yolu peşəsinə sədaqət nümunəsi kimi dəyərləndiriləcək gözəl insan, Azərbaycan Tibb Universitetinin Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedrasının dosenti Rəhim Həsənov ömrünün 83-cü ilində vəfat edib.

R. Həsənov 7 dekabr 1939-cu ildə İsmayilli rayonunun Buynuz kəndində ziyalı ailədə anadan olub. Müdriklərimiz əbəs yerə "ot kökü üstə bitir" deməyiblər. Atası İsrail müəllim el arasında mərdliyi, sözüne bütövlüyü, yüksək insani keyfiyyətləri ilə tanınmış ziyalı olub. R. Həsənov 1962-ci ildə ADTİ-ni bitirib, 1956-1965-ci illərdə Sabirabad şəhərində, rayonlararası onkoloji dispanserdə rentgen şöbəsinin müdiri, daha sonra baş həkim vəzifəsində çalışıb. 1965-ci ildə Elmi-Tədqiqat Rentgenologiya, Radiologiya və Onkologiya İnstitutuna radiologiya ixtisası üzrə aspiranturaya daxil olub, 1968-ci ildə tibb elmləri namizədi elmi dərəcəsi üzrə dissertasiya müdafiə edib. O, 1969-1986-cı illərdə həmin institutda baş elmi işçi, 1986-1991-ci illərdə ATU-nun Şüa diaqnostikası və şüa terapiyası kafedrasında assistent, 1991-2020-ci illərdə dosent vəzifəsində çalışıb. AAK Milli Onkologiya Mərkəzinin nəzdində olan ixti-

saslaşdırılmış elmi şuranın üzvü olub, 100-ə yaxın elmi məqaləsi dərc edilib. Sadə olduğu qədər də zəngin və mənalı ömür yolu, erkən yaşlarından məqsədə çatmaq uğrunda göstərdiyi prinsiplilik, çətinliklərə mərdliklə sinə gərmək bacarığı onu yaxından tanıyanlarda dərin iz buraxıb.

Səmimiyyət, işgüzarlıq, qayğıkeşlik, nəciblik və alicənablıq nümunəsi, öz sənətinin mükəmməl bilicisi olan doktor Rəhim Həsənovun yoxluğu onu tanıyan hər kəs üçün son dərəcə ağırdır. Mərhumun doğmalarına, dostlarına, həmkarlarına dərin hüznə başsağlığı verir, kədərlərini bölüşürük. Bir çoxumuzun müəllimi Rəhim Həsənovun işıqlı xatirəsi qəlbimizdə daim yaşayacaq.

Azərbaycan Onkoloqlar Cəmiyyəti ATU-nun Şüa diaqnostikası və terapiyası kafedrası Azərbaycan Terapevt Radiasion Onkoloqlar Cəmiyyəti

Artroz oynaqların qıçırdaq səthlərinin müxtəlif səbəblərdən zədələnməsi, oynaq boşluğunda mayenin azalması, bitişik sümüklərdə və bağlarda patoloji dəyişikliklərin böyüməsi nəticəsində yaranan xroniki xəstəlikdir. Zaman keçdikcə onun əlamətləri güclənir, sonrakı mərhələlərdə ciddi pozulmalar baş verir.

Artroz və onun əlamətləri

Bu barədə verteboloq Rəyza Musayeva deyir: "Artroz mübadilə proseslərinin pozulması nəticəsində əmələ gələn oynaq zədələnməsidir. Bu zaman oynağın qıçırdağı zədələnir. Həmin xəstəliyə hər yaşda təsadüf oluna bilər, lakin daha çox 40-50 yaşlarında olan qadınlarda müşahidə edilir. Artrozun əlamətlərindən biri oynaqlarda olan ağrıdır. Oynaqlarda olan qıçırdaq toxuması kobudlaşır,

nəticədə səthlər bir-birini loru dildə ifadə etsək, "yeyərək" nazikləşməyə başlayır. Həmin proses yeri-yeri, pilləkən çıxarkən daha çox özünü göstərir. Artroz zamanı osteopatiyadan və reabilitasiya üsullarından istifadə edərək müalicə aparılır. Hava dəyişkənliyi zamanı xəstələr ağrıların çoxalmağından şikayətlənir, ona görə də hər ilin yaz və payız aylarında müalicə almaq məsləhət görülür".

Baş redaktor
MƏĞRUR ƏLİYEV

Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.
Əlyazmalar geri qaytarılmır

Qəzet "Təbib" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılır, səhifələni, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-də çap olunur və universitet daxilində yayılır

ÜNVANIMIZ:
Mərdanov qardaşları - 98c
2-ci mərtəbə,
Tel.: 595-24-97
tabibqazeti@gmail.com

Lisensiyaya H - 022633
İndeks - 0269
Sifariş - 1925
Sayı 2471